

بررسی داده‌های آمارهای مرکز تجارت بین‌الملل نیز نشان می‌دهد تعداد تعرفه‌های وارداتی هند در سال ۲۰۲۰ بیش از ۴۶۶۳ ردیف بوده است که طبق مطالعات قبلی اتاق بازرگانی تهران، از ۴۶۶۳ تعرفه وارداتی هند، ایران در ۲۷۲۴ تعرفه پتانسیل صادراتی دارد. از این میزان، در سال‌های قبل ایران فقط در ۲۶۱ ردیف تعرفه به هند کالای غیرنفتی صادر کرده است. بنابراین در حال حاضر ایران علاوه بر اقلام صادراتی فعلی، در ۲۴۶۳ تعرفه صادراتی به هند نیز پتانسیل دارد که متأسفانه این ظرفیت‌ها چندان جدی گرفته نمی‌شود.

همچنین از مجموع ۴۶۶۳ قلم کالای وارداتی هند، ۲۹۷ ردیف کالا بیش از ۸۰ درصد ارزش اقلام وارداتی این کشور را تشکیل می‌دهند که ایران در ۱۶۶ قلم از این کالاهای وارداتی هند پتانسیل صادراتی دارد، با این حال براساس آمارهای گمرک، ایران فقط ۶۰ درصد از این اقلام را به هند صادر کرده است. بررسی جزئیات اقلام صادراتی ایران به هند نیز نشان می‌دهد ۱۰ قلم کالای عمده صادراتی ایران به هند در سال‌های اخیر شامل کود اوره، متانول، میعانات گازی، آمونیاک بدون آب، اتیلن‌گلیکول، قیر نفت، پلی‌کلرووینیل، پروپان مایع‌شده، سرب تصفیه‌شده و تولوئن بوده است. در مجموع ۱۰ قلم عمده کالای غیرنفتی صادراتی ایران به هند حدود ۵۸ درصد از ارزش صادراتی ایران را شامل می‌شود که بین آنها اقلام عمده وارداتی هند دیده نمی‌شود.

مشاهده می‌شود ایران سهمی در صادرات اقلامی همچون پلاستیک، آهن و فولاد، سنگ معدن، سنگ‌های قیمتی و غیرقیمتی و حتی محصولات گیاهی و حیوانی ندارد. بر این اساس در سال‌های گذشته ایران اقلامی چون سیمان، اجزا و قطعات دستگاه شبکه‌های بی‌سیم، گازهای نفتی و سایر هیدروکربورهای گازی‌شکل، سنگ مس و کنسانتره‌های آن، روغن نخل و اجزای آن، روغن خام، نخودفرنگی، ترانسفورماتورهای برقی و مبدل‌ها، پنبه، مصنوعات مواد پلاستیکی، نخودرسمی، سنگ‌های گرانیتها (غیر از الماس) و سنگ‌های نیمه‌گرانیتها، مصنوعات آهن یا فولاد، بلبرینگ، حشره‌کش‌ها، قارچ‌کش‌ها، علف‌کش‌ها، اجزا و قطعات ماشین‌های تھوپه، لوله‌های مسی، سایر تفاله‌های نفت یا روغن حاصل از مواد معدنی قیری و... پتانسیل صادراتی داشته که با کم‌توجهی این بازارها به دیگر کشورها

واگذار شده است.

بررسی آماری نشان می‌دهد صادرات غیرنفتی ایران به هند در سال ۱۳۸۷ حدود ۱٫۱ میلیارد دلار بوده است که این میزان در سال ۸۹ به ۱٫۸ میلیارد دلار و در سال ۹۰ به ۲٫۷ میلیارد دلار رسید. این میزان بین سال‌های ۹۰ تا ۹۶ در هیچ سالی از ۲٫۵ میلیارد دلار فراتر نرفته و همواره بین ۲٫۵ تا ۲٫۷ میلیارد دلار در نوسان بوده است. اما صادرات ایران به هند در سال ۱۳۹۷ حدود ۲ میلیارد دلار، در سال ۱۳۹۸ حدود ۱٫۶ میلیارد دلار، در سال ۱۳۹۹ حدود ۱٫۳ میلیارد دلار و در ۱۰ ماهه امسال نیز نزدیک به ۱٫۵ میلیارد دلار بوده است. در همین مدت واردات ایران از هند نیز از ۱٫۸ میلیارد دلار در سال ۱۳۸۷ به ۴٫۲ میلیارد دلار تا سال ۱۳۹۰ رسیده بود که این میزان تا ۹ ماهه نخست امسال ۹۲۲ میلیون دلار بوده است. در مجموع بررسی روند تجارت ایران و هند نشان می‌دهد روابط دو جانبه طی ۱۰ سال اخیر به رغم همکاری در بندر چابهار، در بخش تجارت کالایی کاهش قابل توجهی داشته که به نظر می‌رسد بخشی از آن به واسطه تحریم‌ها باشد که خود مشکلات پسینی نیز به وجود آورده است.

ظرفیت ۲۵ میلیارد دلاری صادرات خدمات فنی و مهندسی

طی چند دهه اخیر سهم فزاینده تجارت خدمات، به ویژه در بین کشورهای درحال توسعه، نشان دهنده اهمیت روزافزون مبادلات بین‌المللی در این حوزه، در کنار تجارت بخش کالایی است. این بخش به علت تأثیرگذاری بر فرآیند تولید، اشتغال و توسعه اقتصادی برای بسیاری از کشورها در مقایسه با سایر بخش‌ها مانند کشاورزی و صنعت از اهمیتی خاص برخوردار است. صادرات خدمات فنی و مهندسی، به عنوان یکی از زیربخشهای خدمات، علاوه بر آنکه می‌تواند به طور مستقیم بخشی از نیازهای ارزی کشور را برآورده کند، به طور غیرمستقیم نیز می‌تواند از طریق توسعه صادرات کالایی به بهبود وضعیت درآمدهای ارزی کشور در راستای بهبود تراز تجاری، اشتغالزایی مولد و پایدار و رشد اقتصادی کمک کند. از سوی دیگر، به نظر می‌رسد یکی از عوامل مهم در تعامل سازنده با کشورهای همسایه، به توانایی ایران در صدور خدمات، به ویژه خدمات فنی و مهندسی به بازارهای منطقه بستگی دارد. بنابراین، شناسایی بازارهای منطقه با عنایت به عملکرد صادرات و

در حال حاضر
ایران علاوه بر
اقلام صادراتی
فعلی، در ۲۴۶۳
تعرفه صادراتی
به هند نیز
پتانسیل دارد
که متأسفانه
این ظرفیت‌ها
چندان جدی
گرفته نمی‌شود

مزیت‌های نسبی بخش صادرات خدمات فنی و مهندسی، به همراه عوامل مؤثر در توسعه صادرات این بخش می‌تواند چشم‌انداز روشن‌تری را برای توسعه سیاست‌های تجاری با شرکای تجاری به دنبال داشته باشد.

به طور کلی صادرات خدمات فنی و مهندسی عبارت از صادرات فعالیت‌های مهندسی مشتمل بر طراحی، نظارت، تأمین، تعمیر و نگهداری، اجرا، ساخت، بهره‌برداری، آموزش، خدمات مشاوره‌ای، نصب و راه‌اندازی در رشته‌های تأسیساتی و تجهیزات، انرژی، نفت، گاز و پتروشیمی، نیرو، آب و برق، ساختمان، زیرساخت‌های حمل و نقل، معدن و کشاورزی، خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات و نظایر آن به خارج از کشور به نحوی که صرفاً صادرات کالا محسوب نشود. همچنین توسعه صادرات خدمات فنی و مهندسی در اقتصاد ایران همراه با مزایای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی قابل توجهی از جمله، افزایش مزیت نسبی، ایجاد توان رقابتی در تجارت بین‌الملل، پرورش و توسعه مهارت‌های نیروی انسانی و ایجاد رشد و توسعه اقتصادی پایدار است.

بررسی آمارها نشان می‌دهد به رغم ظرفیت‌های بالای ایران در صادرات خدمات فنی و مهندسی، روند رشد آن طی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۰ دو مسیر صعودی و نزولی را طی کرده است. به‌طوری‌که از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۰ روند صادرات صعودی بوده و از ۵۷۵ میلیون دلار در سال ۱۳۸۰ به ۴ میلیارد و ۱۱۸ میلیون دلار رسیده و سپس این مقدار تا پایان سال ۱۳۹۹ با سقوط ۸۸ درصدی به ۵۰۰ میلیون دلار رسیده است. براساس آمارها در ۹ ماهه سال جاری، صادرات خدمات فنی و مهندسی کشور با رشد ۲۷۰ درصدی به یک میلیارد و ۸۵۰ میلیون دلار رسیده است.

این در حالی است که براساس آمار سازمان توسعه تجارت، اقتصاد ایران به دلیل سهم کم صادرات خدمات فنی و مهندسی نسبت به حجم کل این نوع از صادرات در سطح جهان، دارای کشش بی‌نهایت تقاضا است. در همین زمینه اخیراً دبیرکل انجمن صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی ایران درخصوص ظرفیت صادرات خدمات فنی و مهندسی ایران عنوان کرده «اگر با همان رشدی که در اوایل دهه ۱۳۹۰ وجود داشت در این مسیر به حرکت خود ادامه می‌دادیم می‌توانستیم ظرفیت حدوداً ۵ میلیارد دلاری آن سال‌ها را تا سال ۱۴۰۰ به ۲۵